

Naplókönyvtári

Nyilvántartó

1917/455. sz.

DEBRECZENI

14111

PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A debreczeni református kollégium

tanári- és tiszti-karának újévi üdvözlésére

Dr. Baltazár Dézsó püspök válasza:

1259

Hálás szívvel mondok köszönetet akadályoztatása miatt távollevő elnöktársam Öméltósága nevében is a szeretetteljes üdvözlésért és jó kívánatokért.

A reánk köszöntött új esztendő sötét árnyakat is, fényes sugarakat is vet előre. A sötét árnyakat, melyekkel a rémes háború folytatásának kínos kilátása még mindig borítja az eget, nálunk nagyobb hatalmasságoknak feladata eltakarítani. A fényes sugarakat azonban mi is hívatta vagyunk termékenyítő meleg hatásúakká hasznosítani. A reformáció négyszázados fordulója veti előre a fényt. Én már előre látom benne a békesség sugarát. Már az elmúlt szerencsétlen esztendő végén mutatkoztak a békesség közelgetésének jelei az egyházi élet terén. Ha a világháború békességre fordulásáért imádkozunk: egyházi életünk terén egyenes kötelességünk annak megteremtésén nyílt szándékkal, őszinte jó akarattal munkálkodni.

Ha a különböző irányzatokat elvi meggyőződés, önös érdeknélküli cél élteti, lehetetlenség, hogy ellenségeket lássanak egymásban; lehetetlenség, hogy a közös nagy ideálban meg ne találják azt a magaslatot, ahol testvéri jobbot testvéri jobba tévén, egymásban az együttmunkálkodó atyafiakat ne ismernék fel. A kerületi sajátosságok elvégre is csak színek és árnyalatok lehetnek az egységes lényeg felületén.

Én a mi általunk képviselt irányzat élén odanyújtom a testvéri jobbot a többieknek, mert úgy érzem, hogy a nagy idők, nagy feladatok, nagy veszedelmek közeledése békessékes együttműködésre kötelez. Kérlek titeket a debreczeni ősi kollégium szellemének tudós és tisztos képviselőit, hogy ebben engem segítsétek. A debreczeni kollégiumban ma is nagy erőt

látok. Felületesség vagy rossz akarat szereti kint a világban azt a téves véleményt gyökereztetni meg, mintha a debreczeni kollégium az itteni tudományegyetem felállítása folytán bevégezte volna pályafutását s elveszítette volna létjogát. Pedig a debreczeni kollégium van és lesz.

Tényezői közt ott ékeskednek a főgimnázium, amely úgy külső megjelenésével, mint szellemi tartalmával, úgy méreteivel, mint nivójával első a hazai középiskolák között; ott a tanítóképző-intézet, amely a párhuzamos osztályok felállításával legnagyobb lett hazai társai között s amelyhez a kormánykörök is nagy kulturális és nemzeti feladatok teljesítésének reménységét kötik. Itt van a lelkészképzőintézet már eddig is elért szép sikereivel s a fejlődés lehetőségének minden személyi és anyagi feltételeivel. Ott lesz a tanárképző is, mihelyt a háború okozta súlyos anyagi terhek alul szabadulhatunk. Ha ezt meg nem csináljuk, akkor akadémiánk filozófiai karának megszűnése a teljes kár hátrányával rontja mérlegünket. Az egyetem felekezetenküli szürke légkörében sohasem lesznek azok a szellemerkölcsi készletek megszerezhetőek, amelyekkel a református kultúra ebben a hazában négy századon át mindig vezetett. Református középiskoláknak csak református tanárképzőben lehet megfelelő tanár-nemzedéket nevelni. Ha tanári karunkban a református szellem veszendőbe megy, a hamisítatlan, tiszta, magyar nemzeti kultúra is alig fogja megtalálni honját e hazában.

Ami az én viszonyomat a tanári- és tisztviselői karhoz illeti, az a testvériség változatlan jegyében áll és marad. Elnöktársam Öméltósága oldalán igyekeztem eddig is, igyekszem ezután is segítő-munkás lenni abban, hogy a lelket az anyagi gondok nyomása bénává ne tegye. Anyagi gondok súlya a lélek szárnyára reá nehezedik s a szellem a gondok terhe mellett nem szánthatja fenn az a fényes levegőt,

Tarkalombiznyka 454/55
K. K. K.

amit nekünk a reformáció világosságban és szabadságban adott.

En első akarok lenni köztetek. De a szolgálatban, munkában, teherhordozásban, a reánk irányzott csapások felfogásában és a sebek türelmes, sőt dicsekedő tűrésében. A debreczeni kollégium vezető szerepét igyekszem fenntartani, nem más irányzatok lebecsülésével, legázolásával, hanem a hagyományos hithűségünk és szabadelvűségünkben rejlő nagy szellemi tőke- és erkölcsi érték fokozásával a többi irányzatok által is munkált egyesítő, nagy közös cél szolgálatában.

Adjon az Isten mindnyájatoknak egyenként és összesen, adjon szeretett családokat minden tagjának is boldog, idvességes új esztendőt s az egész szerencsétlen világnak békeséget.

Iskola

Újévi üdvözlés.

A beköszöntött újév első délelőttjén a debreczeni ösi kollégium összes tanárai és tisztviselői tisztelgés végett megjelentek dr. Baltazar Dezső püspök úrnál, akihez D. Lencz Géza kollégiumi igazgató a következő bensőséges hangú üdvözlő szavakat intézte:

„Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!

A nehéz idők súlyát éreztük mi is a debreczeni református kollégium az elmúlt 1916. esztendőben.

Tárca

A koronázás.

Az angol parlament elnöke gyapjúzsákon ül és parókát tesz a fejére most is, amikor már kényelmes karszékek vannak s amikor már divat a parókaviselés. Sőt bizonyos nyilatkozatokat franciául mond el most is, amikor már nemcsak régesrég nincs semiféle hűbéri kapcsolat Angol- és Franciaország közt, de az angol ugyancsak messze magasan állónak tartja magát a világ minden más nemzete felett.

Ez pedig csak arra jutott az eszembe, hogy sokan anachronismusnak mondják a koronázási szertartás egyik-másik részét és szeretnék mással felcserélni. Kar volna pedig. A cerimóniák úgy szépek, ha ódonok, mint az ékszerek. Lám a mi régi puritán kánonjaink kárhóztaiták az asszonyok piperéskedését. Ez is álláspont és pedig tiszteletreméltó. De ha ki már piperézi magát: mégis csak szebbek a régi familiák százesztendős ötvös remekei, mint a hadseregszállítónék milliomos butonjai, amelyeken még szinte rajta lóg a bolti árjelző cédula.

*

A cerimóniák — ha már vannak — úgy szépek, ha régiek és amint semmi megalázó sincs abban, hogy fejedelmi vagyonok urai, sőt — ami több — a

Nem számítva a több-kevesebb ideig távollevőket, közülünk is 11-nek kellett a tudományok csendes otthonát Mars szolgálatával felcserélni, akik közül két tanártársunk immár nem tér vissza többé soha. Mi itthon maradottak rójuk az ő munkájuk terhet s részünk van az idők sanyarúságaiban is, melyeket épen sorsunkbeliek éreznek a legjobban. Tanulóifjúságunk fejlettebb része oda, intézeteink részben még mindig katonai célokra lefoglalva.

Ilyen zaklatott év után nem csoda, ha az új év kezdetén első dolgunk az isteni gondviselés iránti hálával keresni fel támaszainkat, a mi vezetőinket, kik velünk érezték minden bajainkat, segítségül voltak szükségünkben, közbenjártak intézeteink érdekében felsőbb hatóságoknál; felkeresni közelebbről a Főtiszteletű Püspök urat, kiből bizunk, hogy bölcs vezetése alatt a világfelfordulás után kollégiumunk élete fényesebbé, szélesebb körűvé, intenzívebbé fejlődik, mint valaha volt.

Szerencsés vagyok, hogy ezt annak a kollégiumi tanári, tisztviselői karnak élén juttathatom kifejezésre, melyben szellemi értékelés tekintetében utolsónak érzem magamat. A kollégium nagy szellemi kincsek tárháza, melyeket ha nem értékesítünk, az egyénekkal együtt veszendőbe mennek. Mi hálásan köszönjük, hogy épen Főtiszteletűségednél a szellemi értékeknek mindig kellő megbecsülését találtuk.

Kérjük ezt a jó indulatot továbbra is s mi a ránk bízott talentumok szerint igyekezünk elnökségünk nemes intencióit elősegíteni, kollégiumunk régi hírét megtartani. A jelen háború mutatta meg épen, hogy az erők összetétele mit jelent s mit végezhet kollégiumunk, ha szellemileg eggyé forrva teljesíti kulturfeladatát?!

Kívánjuk, hogy a szellemi élet fejlődésére alakuljon ez az esztendő minél kedvezőbben s hogy Mél-

felséges nemzet képviselői szolgálnak az asztal körül a koronázási ebéden: épen úgy nem látom semmi csorbáját a magyar állam felekezetek felett álló voltának abban, hogy a koronázás egészen a római kath. egyház szertartásai közt megy végbe. Szertartás-szertartás, melyet meg lehetne változtatlanul tartani akkor is, ha a magyar állam lakosságának fele nem tartoznék a római katolikus egyházhoz, épen úgy, mint ahogy az angol parlament elnökének most is lehet franciául beszélni. A formák nem baj, ha bármilyen régiek, csak a tartalom legyen az idők szellemének megfelelő.

*

Egyébként a nem-katolikus, különösebben a protestáns vallású tényezők talán nagyobb mértékben érvényesültek ennél a koronázásnál, mint más hasonló állami ünnepeknél.

Im az előtérben a mi főbüszkeségünk, az ország hatalmas kormányzója, Tisza István, kinek református vallású voltát — ha nem tudnák is — mindenkinek látják a koronázási mise lefolyása alatt. Ha senki más az evangéliumi egyházakból nem lett volna ott, ha senki más a koronázással kapcsolatos cselekményekben semmi részt nem vett volna is, már akkor is gazdagon képviselve volt volna a mi egyházunk ő áitai s akkor is meg kell vala érteni mindenkinek, hogy az az egyház, melyben buzgólkodást, híven munkálkodást egy ilyen ember kötelességének ismeri,

tóságod vezetése egyesítse itt nagy célok elérésére a szellemi erőket. Az elmúlt év bűja, baja pedig, melyben mi is mindenkor résztvevő lélekkel osztakoztunk, maradjon az ő év kapujával elzárva s Méltóságod egyéni és családi életében is legyen ez az új esztendő szerencsés és boldog”.

Az általános tetszésnyilvánítástól kísért üdvözlét a Püspök úr mélyen átértzett és korszerű irányító gondolatokban bővülködő válasszal viszonzta, amit lényegileg a lapunk jelen száma élén olvasható vezércikkéből ismerhetnek meg t. Olvasóink.

Gróf Degenfeld József egyházkerületi és kollégiumi főgondnok úr ez időben vidéken tartózkodván: az ő nevében a Püspök úr fejezte ki a képviselő előtt a legbensőbb áldáskívánatokat. Ezután az igazgatók és előadók fölkeresték Márk Endre polgármestert, mint az egyház újonnan választott főgondnokát és kollégiumi helyi gondnokot, aki nagy rokonszenvvel ajánlotta fel készséges szolgálatát a kollégium javára a jövőben is.

Beiratkozás

a debreczeni m. kir. tudományegyetemen az 1916—17' iskolai év második felére.

A debreczeni magyar kir. tudományegyetemen a rendes beiratkozások az 1916—17. tanév II. felére folyó évi január hó 8-án veszik kezdetüket s bezárolag január hó 18-ig tartanak.

Akik valamely elháríthatatlan akadály miatt a fent említett határidőn belül beiratkozni nem tudnak, azok kötelesek akadályoztatásukat hitelesen igazoló okmányokkal fölszerelt kérvényüket annak a

karnak dékánjához, amelynek kebelébe magukat fölvetetni óhajtják, legkésőbb január hó 8-ig benyújtani.

A kari dékánok a fölvetelt február hó 10-ig engedélyezhetik.

Azok a hallgatók, akik február hó 10-ig sem tudnának beiratkozni, a tanulmányi-, fegyelmi- és ieckepénzszabályzat 23. §-sa értelmében megokolt, bizonyító okmányokkal fölszerelt kérvényüket az egyetem Rektorához nyújtsák be, aki is a beiratkozásra február 19-éig haladékot adhat.

A külföldi egyetemeken beirt és onnan a II. fél-évre hazai főiskolára visszatérni óhajtó hallgatók, ha külföldi egyetemen való tartózkodásukat a II. tanfélévre megállapított beirási idő (januárius hó 7—22.) tartama alatt az illető tudománykar dékánjának bejelentették és a legkésőbb március hó 15-ig személyesen jelentkeznek, a II. fél-évre még fölvehetők.

Az utólagos beiratkozásra vonatkozó kérvények fölött a rektor végérvényesen határoz.

A beiktatáshoz születési bizonyítvány, érettségi bizonyítvány, hazai egyetemről és főiskoláról, vagy külföldi egyetemről s főiskoláról jövőknak távozási bizonyítvány, továbbá leckeönyv (leckeigazolvány), amennyiben pedig az érettségi vagy távozási bizonyítvány keltétől a felvétel időpontjáig hosszabb idő telt volna el, az illetékes politikai hatóságtól erkölcsi bizonyítvány szükséges.

A jelentkezés az illető kar dékánjánál személyesen történik s erre a rektori engedéllyel iratkozók is kötelesek.

mégis csak roppant nagy erőtényező lehet a magyar nemzet életében.

*

Más úton is jutott szóhoz egyházi életünk köre. Baltazár püspök tagja volt a koronázási hitlevelet megállapító 56 főből álló regnikoláris bizottságnak, melyben az ország legkiválóbbjai foglaltak helyet. Ki is vette a részét alaposan a tanácskozásokból s ez a mi nagyelméjű és hatalmas tudású fiatal püspökünk tiszteletet és megbecsülést szerzett magának és egyházának egyaránt im e legmagasabb körben is.

Bizonyára az ő helyes, okos magatartásának s közfigyelmet ébresztő felszólalásainak is eredménye, de a mi egyházunknak is megbecsülése, hogy a még 50 taggal kiegészített, tehát összesen 66 tagból álló hitlevélátnyújtó bizottság tisztelgésekor Baltazár püspök is közte volt annak a 10 vagy 12 úrnak, kiket a felség megszólításával tüntetett ki.

Egyébiránt azt halljuk, a bizottsági ülések alatt Csernoch primással is nagyon összebarátkozott a püspökünk. Ha úgy van: nagyon örülünk rajta. Épen azt szeretnők látni, hogy a papok — ha nincsenek is egy tudományon — egyforma szeretettel adnának példát a Krisztus követésében.

*

Mégis kár, hogy evangéliomi egyházaink vezető emberei nem kívánták e nevezetes alkalommal nagyobb mértékben is a mi egyházainkra terelni a

figyelmet. Nem gondolok aféle hódoló nyilatkozatra, aminő a gör. kel. szerb egyház részéről történt. Erre a mi egyházunknak, melynek törhetlen hűségéről s sziklaszilárd magyarságáról mindenki meg van győződve, nincs szüksége. De talán szép lett volna, ha a koronázási ünnepélyen nem épen csak egy-egy püspök lett volna ott a két evangéliomi egyházból. Ha legalább az a hat protestáns pap, kik a magyar főrendiháznak tagjai, együtt jelen lett volna a koronázáson, az ő egyszerű fekete ruhájuk a középkor színes pompájának ragyogásában bizonyára szembeötlött volna, mint az egyszerűség, a munka, a jövőendő ruházata.

Kár, hogy csak ketten voltak, sőt az eskütételnél és a kardvágásnál csak Baltazár püspök maga.

*

Tisza és Baltazár. Jól esik egymás mellé írni ezt a két nevet. Ép úgy, amint fájdalmas volt régebben őket szemben látni.

... Mikor a király az aranysarkantyús vitézek felavatásához fogott, elsőnek két béna hőst állítottak elé, gróf Tisza Lajost, a Tisza Kálmán legkisebb fiát, aztán báró Roszner Istvánt, a király személye körüli miniszter fiát. Tisza Lajos még most sem épült ki két éves szörnyű nagy sebéből, a húsz éves, okos, szép Rosznernek a fellábat vitte el a háború.

Tisza gróf annyira gyöngé, hogy alig volt képes

*

Tandijmentességi iránti kérvények a beíratás első napjától számított 12 nap alatt, az illető kar dékáni hivatalához adandók be. Csatolandó szegénységi illetve állami tisztviselők és tanfériak gyermekeinél vagyontalansági bizonyítvány, továbbá a tanulmányi jó előmenetelt igazoló hiteles okmányok.

Részletesebb tájékoztatást az egyetem tanulmányi-, fegyelmi- és leckepezés szabályzata nyújt, melyet díjtalanul ad az egyetem rektori hivatala.

Debreczen, 1917. évi január hó 1-én.

Dr. Láng Nándor,
e. i. rektor.

Közélet

A bukóvícai temető.

— Hír a fiúkról. —

Az Isonzo-harc térről írják nekünk: „Több mint egy esztendeje magyar honvédek fekszenek a San-Martino sziklafensíkján és a San-Michele hegyén. Folytonos véres, veszteségteljes harcokban bizony sok pesti, debreczeni, székesfehérvári, nagyváradai honvéd halt itt meg, akiknek emlékét kegyelettel, különös művészi gonddal őrzi a 20-ik honvédhadosztály parancsnoksága. Számtalan kisebb-nagyobb temető van a Vallone-völgyben, a front mögött fekvő szlovén és olasz falvakban és a fehér fakereszteken, márvány emlékeken, obeliszkeken csak magyar neveket betűzhet az állásokba vagy pihenőbe masirozó katona. A legszebb, legmegindítóbb honvédtiszti temetőt Buko-

vica faluban helyezte el Lukachich tábornok; örökzöld ciprusok, színes virágok között magyar stílusban tervezett sírkertben nyugszanak a honvédtisztek, mindegyiknek külön márványköve van a választása megjelölésével, a sorok ezredek szerint különválasztva.

A bukóvícai temetőben járva, ezeket a hősi halált halt magyar neveket jegyeztem fel:

„Révész Lajos zászlós (meghalt 1916 június 30.)
M. S. Michelén . . .”

Megdöbbenéssel olvassuk mi is e szomorú sorokból elhunyt barátunk nevét, ki mint theol. akadémiánknak végzett növendéke szintén ott volt azon a dicsőséges, azon a szomorú novemberi estén azok között, akik kalapjuk mellett a sorozási lappal, vettek búcsút az őskollégiumtól. Emlékét kegyelettel őrizzük szíveinkben.

Istennek hála, kellemesebb híreink is vannak. Tihanyi Kiss Sándorról írja Vass Antal tábori lelkész: „A múltkoriban a 3-as honvédeknel jártam, akkor kapta az arany vitézségi érmet Tihanyi Kiss Sándor theologus-hadnagy a St. Michelén tanúsított hősiességéért. Görz elfoglalásakor ugyaniss az a veszély fenyegetett, hogy az olaszok elvágják a visszavonulás útját, ekkor Tihanyi századjával megtámadta és elfogta a szembenálló olasz csapatot s ezzel lehetővé tette a zavartalan visszavonulást; Tihanyi mindent parancs nélkül, saját kezdeményezésére cselekedte, ennek a vitézi tettnek lett elismerése az arany vitézségi érem.

a trón lépcsőjéig ejutni. Még maga a felség is szinte segíteni akart neki. Mikor ment kifelé a templomból, egyik oldalról a huszártja támogatta, másik oldalról Baltazar püspök. Baltazar, a volt nevelője.

Ahogy ott vánszorog a fáradt, beteg, szenvedő Tisza Lajos a Baltazar püspök karján, megtestesülve látjuk a szövetséget Tisza István és Baltazar Dezső közt, ebben a szelid lelkű rokkant hősből, akit mindakettlen oly nagyon szeretnek.

*

Elmondta a király az esküt a magyar alkotmány megtartására s az utolsó szavak nyomában jól ismert, mégis elragadó dallam hangjai terülnek szét a lelkesedve éjenző sokaság között.

Isten áldd meg a magyart . . .

Az eretnek Kölcsey Himnusza, mely nem is olyan régen ki volt tiltva katolikus templomokból, mivelhogy hittanba ütköző állítás foglaltatik benne:

Megbűnhődte már e nép

A múltat s jövődöt.

Inne megint egy kálvinista magyar szereplése a koronázáson. Egy kálvinista magyaré, akinél nagyobb poéták van nem is egy, de aki úgy belemarkolt épen a kárhoztatott sorokkal a minden időbeli magyarok szívébe, ahogyan csak az foghatja meg a szíveket, ki kerületés nélkül, nyíltan, nyersen, forrón ki meri mondani a gondolatát.

Botcsinálta poéták ajánlgatnak verseket dal-

lamra királyhimmuszúl. Mit érne az ilyen vers, még ha jó volna is? Hiszen ami a szíveket lázba hozza, a szemeket könybe fátyolozza, nem az Erkel muzsikája, hanem amit hozzáérezünk:

Megbűnhődte már e nép —

A múltat s jövődöt . . .

Meg mire való is volna a külön vers? Kölcsey szavával könyörögve:

Isten áldd meg a magyart, — elsősorban a királyért fohászokunk, hiszen: a legelső magyar ember a király.

*

A református pap a szónak embere s mint ilyet, mindenkinek felett érdeklik a szónoklatok. Ha magán a koronázáson nem is, de az ahoz fűződő egyéb ünnepeken volt beszéd elég. S a legszebb — kimagaslóan legszebb — egy asszonyé.

Augusztai főhercegasszony, meghalt királyunk unokája, a József főherceg hitvese szolt a királynéhoz a magyar nők nevében. Olvassa el mindenké ezt a beszédet. Nincs benne semmi retorikai szabály, semmi kicsiszoltság. Úgy árad elő közvetlenül a szívből. Szinte el is szélesedik a végén. Még sem olvastam soha szebbet nála. És amikor könnyes szemekkel végig olvastam ezt a gyönyörű beszédet, az jutott eszembe: mégis csak igaza volt Tiszának, mikor azt mondta, hogy csak akkor lehet igazán eredményes a pap munkája, ha *szentül hiszi* amit hirdet. (nb.)

Másik hadnagy-theologusunk Kakasy Lajos pedig az oláh fronton vitézkedik s alig egy hét leforgása alatt kapott három kitüntetést: a Signum laudist, az I. oszt. ezüst vitézségi érmet és a német vaskeresztet. Ezzel szemben Joó Ferenc hadnagy ugyanezen időtájt két golyót kapott; sebesülése azonban nem veszedelmes.

Többi fiaink különböző harctereken töltötték a karácsonyt, harctérre menvén a betegsége miatt eddig segédszolgálatot teljesítő utolsó önkéntes theologus: Kiss Sándor is.

Visszhang a közgyűlési tudósításra.

Az egyházkerület őszi közgyűléséről e b. lapok 1916. évi 50. és 51. számaiban közölt tudósítás során a Tudósító jónak látta néhány olyan megjegyzést és fejtegetést tenni, amelyek alkalmasak arra, hogy alulírottat, mint a gazdasági albizottság, a koll. igazgatótanács és az egyházkerületi közgyűlésnek a kollégium vagyoni ügyeiben előadóját, ezen minőségében diszcreditálják. Ez volt-e a Tudósító célja: nem kutatom. Hanem igenis megfelelek neki ama három pontra vonatkozólag, melyeknél az ellenem irányuló támadás a legkirívóbb.

1. A kollégium nyugdíjintézetű igényjogosult tisztviselői s alkalmazottjairól készített kimutatás kapcsán a gazdasági tanácshoz két kérdést intézett az 1916-405. sz. ek. határozat. „Hát erre a két kérdésre is meg fogja adni a kollégiumi gazdasági tanács a korrekt eljárást igazoló választ”, mondja fölényesen a Tudósító. Pedig hát úgy áll a dolog, hogy a gazdasági tanács által adott kimutatásban már ott volt mindkét kérdésre a válasz, mikor javaslatomat fogalmaztam, de azokat legfeljebb Tudósító tartotta volna korrekteknek. Miután pedig a mi egyházunk az alkotmányos szervek jog- és hatáskörét tisztelben szokta tartani, tehát az ügyeket a hiányok pótlása és hibák felderítése végett vissza kellett adni az illetékes szervnek, azaz a gazdasági tanácsnak. Ugyanis

a) A pénztári tisztviselőknek az ek. pénztárból járó személyi pótléka tekintetében egészen 1916-ig igazolták a hivatolt adatok a járandóság összegét, de már az 1916-tól beállott változáshoz az 1915-547: 10. ek. határozat nem adta meg a neki tulajdonított magyarázatot. Találtam ugyan ezen 1915. évi őszi közgyűlés jegyzőkönyvének 391. lapján egy indokolást, mely utolsó sorában egy zárjelbe foglalt összegezést is ad, amely valóban a kimutatásban feltüntetett javadalom-összegnek megfelel, azonban ez a tétel alakilag és tartalmilag egyaránt legalább is aggályos. Nem szólva arról, hogy a költségvetés indokolását készítőknek budget-joga nem lehet, hogy az indokolást jogforrásnak csakis a budget természetével ismeretlen egyén tarthatná: egyszerűen utalok magára a közgyűlési határozatra, sőt az ezt iniciáló p. ü. bizottsági jelentésre, melyekben az indokolás által tervezett felosztásról egy szó sincs, holott az indokolás egyenesen utal a p. ü. bizottság „jegyzőkönyvére”. Ez filius ante patrem! Javadalmaknak ily módon való megállapítása egyházkerületünkben eddig ismeretlen volt és annak is kell maradni. Ha majd a gazdasági tanács kérdésére az egyházkerületi közgyűlés

egy határozatban ki fogja mondani, hogy az 1915-547: 10. jegyzőkönyvi szám alatt egy összegben megszavazott 505 K személyi pótlék emelését csakugyan ama zárjeles összegezéshez képest kívánja megosztani, akkor a ma még feltétlenül inkorrekt tétel fattyúból törvényessé lesz. Különben ezen személyi pótlékok ügyét kész vagyok úgy általában, mint az inkriminált indokolás szempontjából megvitatni.

b) A Sütő Antal nyugdíjba beszámítható javadalmát megállapító 379-1913. sz. gazd. tanácsvégzés is előttem állott. De mert már kezdetben sem volt összhangban az akkor érvényes nyugdíjszabállyal és az új szabályzat 12. §-a dacára sem javított ki, azért e tárgyban is kérdést kellett intézni a gazdasági tanácshoz, hogy saját jog- és hatáskörében intézkedhessék.

2. Az 1915. évi jövedelem- és költség-kimutatásra vonatkozó közgyűlési határozatot tévesen adja vissza a Tudósító. Az 1916-412: 2. jkvi sz. határozat mást mond, mint ami neki imputáltatik. Jövedelem- és költség-kimutatás terjesztetett ugyan a közgyűlés elé, de nem foglaltatott be a gazdasági tanácsnak a számadásokról szóló jelentésébe, mint más években, és így hiányzott az a tárgyi alap, melynek kapcsán a gazd. tanács az évi gazdálkodásból elvonható reflexióit meglehetne volna. Épen ezen reflexiók elmaradása a sajnálatos, mert azok nemcsak fontosak, de egyenesen nélkülözhetetlenek akkor, midőn egyes alapok ingadoznak, a hátralékok ijjesztő módon halmozódnak s ezért körültekintő, erélyes, gyors intézkedések szüksége forog fenn.

Hogy a múlt évről szóló vagyon-számbavételnél szükséges indokolásokat és javaslatokat a jövő évi költségvetés indokolásával véli helyettesíthetőnek a Tudósító, ez igen rossz fényt vet az ő szakértelmére. Ha pedig a számvevőnek a számadásokra vonatkozó terjedelmes indoklására is reá mutat, mint surrogátumra, ezzel csak a laikusokat tévesztheti meg, mert hiszen abban csakis a költségvetés és számadás egyes bevételi és kiadási tételei között mutatkozó eltérések részletes magyarázata foglaltatik, nem pedig az évi gazdálkodás szakértői kritikája és a jövőre szóló program-javaslat.

3. Amiket az aggasztóan felszaporodott hátralékok állandó és hatásos nyilvántartását célzó 1915. évi 667. sz. ek. határozattal kapcsolatban mond a Tudósító, egyfelől megdőbbentő, másfelől elsmorító.

Szerinte úgy fogta fel a pénztár és a gazd. tanács az illető határozatot, hogy azáltal „a számadás benső keretében külön kimutatás, új rovatnyitás kontempláltatik” s ezért idegenkedtek annak végrehajtásától. Eddig az egész kerület meg volt győződve, hogy a pénztár a maga hivatását nem a meglévő rovatok szárazmalmának taposásában, hanem a kollégium egész vagyoni élete liquid nyilvántartásában látja s kívánja betölteni. Számítalan mód van arra, hogy a közgyűlési határozat foganatba vétessék és végrehajtsák. A szakértőt sohasem fogják gúzsba kötni a rovatok, hacsak kényelemszeretete nem győz hivatás-érzetén.

A Tudósítónak ugyanezen tárggyal kapcsolatosan tett amaz állítását, hogy „egyben a hátralékoknak a költségvetés rendjén fedezetül való felhasználása is céloztatott”, a leghatározottabban visszautasítom. Mutasson reá csak egy szóra, egy gondolatra bár a

Tudósító az én javaslatom alapján készült határozatokban, mely az ő fenti, az én tárgyismeretemet érintő állításait igazolja. Mentem lemondanék önként vállalt előadói tisztemről, ha nekem kellett volna megmagyarázni, hogy a hátralékban maradt jövedelem többé nem „jövedelem” már technikus értelemben, hanem vagyon.

Tudósító eme mondatrészben: „a hátralékoknak legalább egy része már a költségvetésben is szerepeljen”, a „legalább” szót aláhúzta, hogy az én meghátráláson és lassú visszavonulásomat sejttesse az 1915—667:6. jkvi sz. határozatban kifejezésre jutott álláspontom mellől. Pedig ha eszébe jut, hogy maga a gazdasági tanács aggodalmát fejezte ki a hátralékok egy részének behajthatósága felett (1916—412:21.) akkor másképen kell értelmeznie a „legalább” szót, ha csak tisztában van a reális és dubiózus követelések közötti különbséggel.

Egyelőre nincs több mondani valóm. De ha Tudósító jonak látná jövőre is az én előadói hitelem megtamadását, ennek védelmére mindenkor kész leszek sikra szállani, mert az nekem értékes vagyonom és nem a „Csáky-szalnaja”.

Dr. Pokoly József,
ig. tan. jegy ő.

Irodalmi szemle

A tiszántúli református egyházkerület 1916. évi november 22—23. napjain Debreczenben tartott közgyűlésének jegyzőkönyve Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző szakavaiott, gondos és mintaszerű kiadásában, 406 lapnyi terjedelemmel, meglepően gyors és szabatos munka kifejtése mellett immár megjelent és szétküldetett. A szerkesztésért a kiadó egyházkerületi főjegyzőt, a technikai kiállításért a városi nyomdát a legméltóbb elismerés illeti meg.

A felsőszabolcsi református egyházmegye 1916. évi szeptember 26—27. napjain Kisvárdán tartott köz- és bírósági gyűlésének jegyzőkönyvét 139 lapon összeállította Kun Szabó Gyula egyházmegyei egyházi főjegyző. A sárospataki református főiskola könyvnyomdájában ízletesen és gyakorlatiasan kiállított kiadvány a vezetőség körültekintő gondoskodásáról tanúskodik. Az új egyházi főjegyzőt pedig e zsenge mű napvilágra bocsátása alkalmából is üdvözöljük.

Debreczen szab. kir. város levéltára diplomagyűjteményének regesztái. Összeállította Herpay Gábor levéltárnok. Kiadta a városi tanács. Debreczen 1916. Terjedelme 196 lap. Alapos szakértelemmel, történelmi értékkel és kritikával készített értékes kalauz, mely dícséretére válik a fáradhatatlan munkásságú Herpay Gábornak is, az őt méltányoló érdemes tanácsnok. Mindkét részről még hasonló jó és hasznos kiadványokat várunk és remélünk.

Halottaink

Csujá Zoltán Imre, a debreczeni tudományegyetem másodéves hittanhallgatója, élete tavaszán, húsz éves korában, szívszélhűdés következtében elhunyt. A reményteljes ifjú a zeneművészet terén is bontogatta már tehetsége szárnyait s halálával özvegy édes anyjának minden családi öröme tova szállt. Vigasztalódást kívánunk a kesergő anyai szívnek.

Lengyel János reformátuskovács háza iskolai igazgatót és családját mély gyász érte, egyetlen fiának Lengyel János többször kitüntetett géppuskás hadnagynak, Erdély védelmében múlt hó 19-én történt hősi halála folytán. A 24 éves daliás hős tetemét szülőfalujába Reformátuskováczháza szállította a szülői szeretet és ott helyezték végső nyugalomra.

Legyen alma szelíd és békés a honi sirhant alatt a b. f. r. a.

György Mária Aranka sajkókazai református tanítónő élete 25. évében, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Igazi hivatásos, ernyedetlen buzgalmú és kiválóan sikeres munkásnő volt a népoktatás és nevelésügy terén s emlékét méltó kegyelettel őrzi a gondjai alatt nevededett nemzedék.

Különfélék

Multum in parvo.

Ezt írhatnók jeligénkül erre az 1917. évre, amikor a nyomasztó drágaság miatt Lapunk terjedelmét hetenként egy ivre kellett korlátoznunk.

Sokat szeretnénk adni, amihez azonban az volna szükséges, hogy Lapunk t. Olvasói szíveskedjenek értesíteni minket mindenről, ami a gyülekezeteik körében, vagy a vidékükön s egyházmegyéjükben történik. Mi készséggel adunk közre minden hírt és balul érint bennünket, ha kerülő úton hallunk meg egyet-mást, amit a legközelebbiek mulasztása miatt nem mi közölhetünk először. Az összetartozandóág érzéséhez és önmagunk megbecsüléséhez hozzátartozik a minél megbízhatóbb és lehetőleg tágaskörű értesítés.

Am a sokat kevés szóval kell előadnunk. Ez nem a hírek beküldőinek, mint inkább cikkeink íróinak szól. Erre már a múlt év végén kértük őket szerkesztői üzenetünkben. Tudjuk, hogy ez a munka nem könnyű feladat, mert nagyobb fáradság röviden megírni azt, amit hosszan tárgyalhatunk. Bízást reméljük azonban, hogy igen tisztelt munkatársaink ezt az áldozatot is meghozzák a köz javára és Lapunkat az eddiginél gyakrabban keresik fel értékes kézírataikkal.

Ebben a reménységben kívánunk boldog és békességes újévet lapunk minden Olvasójának, barátjának és munkatársának.

Püspökünk a koronázáson. Lapunk más helyén már megemlékeztünk és napilapjaink hasábjain is több ízben olvastunk püspökünknek a koronázáson való részvételéről. Ezúttal csak a külső megjelenésről közlünk néhány sort úgy, amint azt a Debreczeni Újságból átvesszük: „A jelenet, mikor a pompás díszruhák közt, egyszerű fekete palástjában ott állott a debreczeni püspök és a király megszólította, sokaknak feltűnt. A külföldi lapok mind megemlékeznek a püspök délceg alakjáról. Így a Berliner Tageblattban Leo Lederer, aki hosszabb cikkben számol be a fogadtatásról, azt írja: A hercegprimás és a főurak díszruhái közt ott állt a reformátusok püspöke egyszerű talárjában. Mint egy Rakóczi korabeli ősi magyar — írja egy másik német lap”.

A hatodik orgonahangversenyt, amely I. Ferenc József király elhunytá miatt elmaradt, folyó hó hatodikán, szombaton este hat órakor fogja a Hadsegélyző hivatal megtartani a Kossuth-utcai templomban. A múlt esztendőben közölt műsor annyiban változott,

hogy, mivel Baltazár Kató úrleányt gyengélkedése akadályozza a föllépésben, helyette maga dr. Baltazár Dezső püspök úr fogja előadni a saját alkalmi művét.

Hegedüs Sándor volt kereskedelemügyi miniszter, dunamelléki főgondnok halálának tíz éves fordulója alkalmából 1916 december hó 29-én a kereskedelemügyi miniszterium főbb tisztviselői küldöttségileg koszorút helyeztek a boldogult sírjára a Kerespesi-úti temetőben.

A Kálvin-Szövetség folyó hó 16—19. napjain konferenciát tart, amelyen korszerű kérdések kerülnek szőnyegre. Az eddigi tartalmas konferenciák után ez a mostani is látogatottnak ígérkezik. Jelentkezéseket a Szövetség titkári hivatala (Budapest IX. Ráday-utca 28.) január hó 10-ig fogad el. Kedvezményes árú vasúti jegyutalványokról gondoskodnak, ellátásról azonban — a drágaság miatt — nem.

Csécsei Imre aradi lelkészársunk könyvet írt a hadbavonult katonák, a sebesültek és a családtagok használatára. Az imádságos könyvet ezer példányban nyomatta ki és szétosztatta a katonák között. Az értékes ajándékot nagy örömmel fogadták a katonák. Dícséretre méltó cura pastoralis.

Kitüntetett lelkész. Teleszky János legfelsőbb felhatalmazás alapján, a magyar állami hadikölcsonök sikerének előmozdítása körül szerzett érdemeiért Szendrey István mezőkaszonyi református lelkészt elismerő oklevéllel tüntette ki.

Mai vezércikkünk Baltazár Dezső püspöknek az a beszéde, melyet a kollégium új évi tisztelgése alkalmával az üdvözlő beszédre válaszul adott. Mint-hogy a beszéd klasszikusan fejezi ki azokat a törekvéseket, melyeknek szolgálatában lapunk áll, mint lapunk irányának is jelzőjét így találtuk megfelelő helyre tenni.

Ribot Théodule Franciaország legnagyobb pszichologusa 1916 december hó 11-én hetvenhét éves korában Párisban meghalt.

A tizenhat óra alatt épült templom. Az ausztráliai prestoni róm. kath. templom a templomépítés terén rekordot mutat, amennyiben egy szombati napon reggel hat órakor helyezték le a templom cementlapjait, délelőtt 11 órára elkészült a templom vasváza s éjjel 12 órára tornyostúl készen állott a 300 ember befogadására alkalmas templom. Másnap vasárnap már volt is benne istentisztelet.

Millió alapítvány. Dr. Bosch Róbert stuttgarti polgár 13 millió márka alapítványt tett a Neckar csatorna létesítésére. Ha azonban a csatorna munkálatait 1926 december 31-ig meg nem kezdenék, úgy az egész alapítvány a német birodalomnak jut pusztító népbetegségek kutatására és leküzdésére. Vajjon melyik esetben gyümölcsözne áldásosabban?

A Rákóczi induló bojkottálása. A párisi operának egyik legkedveltebb s magyarok által is gyakorta hallott darabja Berlioz „Faust elkárhozása” c. dalműve. Minthogy e műben előfordul több magyar motívummal együtt a Rákóczi induló is, egyik francia zeneszerző felhívta a párisi közvéleményt, hogy a magyar motívumokat kuszábólják ki a darabból.

A lelkészválasztás kérdéséről hosszabb cikket írt a Világ című politikai lapban egyházkerületünk egyik derék ifjú lelkésze. A cikk tartalmával foglalkozni nem kívánunk, de azt meg kell említenünk, hogy a Debreczeni Protestáns Lap nem zárkózott el a lelkészválasztás kérdésének megbeszélése elől, sőt erre — *toldi* aláírású cikkeivel kapcsolatban — egyenesen fel

is hívta a lap olvasóit. Főszerkesztőnk pedig a maga nézetét e kérdésről egyik vezércikkében jelezte. Egyébiránt a lelkészválasztási törvény módosításának kérdésével bőven szándékozunk foglalkozni az év folyamán, mert nézetünk szerint is a legközelebbi zsinatnak ez lesz a legnagyobb fontosságú tárgya.

A hohensalzaei evang. templom falában emléktábla jelzi, hogy 1914 november 15-én, 18-án és 23-án Mackensen részt vett az istentiszteleten. Az emléktábla leleplezése alkalmából Mackensen az őt üdvözlő evang. püspökhöz levelet írt, jelezvén, hogy a háború folyamán a legválságosabb órákat Hohensalzában töltötte s az ottani templomban léte alkalmával eledett újra a bizalma.

Tartalom: Dr. Baltazár D., A debreczeni református kollégium, — (nb.), A koronázás. — Iskola: D. Lencz G., Újévi üdvözlés. — Beiratkozás az egyetenem. — Közélet: A bukovicai temető. — Dr. Pokoly J., Visszhang a közgyűlési tudósításra. — Irodalmi szemle, — Halottaink, — Különlélek. — Hivatalos Értesítőt ehhez a számhoz nem mellékelünk.

III. Újdonsági körlevél megjelent !!!

Ahová nem érkezett volna meg,
levelező-lapra azonnal küldöm.

Kókai Lajos

prof. szakirányú könyvkereskedő

Budapest, IV.,

Kamermayer Károly-u. 3. sz.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.
Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-dívat és szabó üzlet
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb
kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.

Legkedveltebb Háborús Imádságos Könyv.

Rövid idő alatt 10-ik bővített kiadásban jelent meg
SZOLNOKY GERZSON

Háborús Idők Imádságos Könyve

hadbavonultak s azok családjai számára.

A gyönyörű költői szép nyelven, mélységes áhitattal, rendkívül körültekintő gondossággal megírt imádságos könyv messze, magasan kiemelkedik minden eddigelé megjelent ilyen irányú munkák felett és megnyugtatóan elégíti ki minden irányban a kívánalmakat.

Tartalmaz:

A háború minden viszonyára alkalmas 14 hétköznapi és vasárnapi, 16 Hadbavonultak, 25 Hadbavonultakért mondandó imádságot, 9 hadbavonultak elhalt hozzátartozóiért és elesett hadbavonultakért mondandó imádságot, zsoltárok és dicséreteket.

Tisztelettel kérjük a nagytiszteletű lelkészi kart, hogy ezen kiváló és hűzágótló tankönyvre a hívek figyelmét felhívni kegyeskedjenek.

A most már kibővített 176 oldalra terjedő 12 $\frac{1}{2}$ x 8 cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes vászonkötésben 1 korona 20 fillér, 10 drb vételnél 96 fillér, 25 drb vételnél 90 fillér, 50 drb vételnél 84 fillér, 100 drb vételnél 78 fillér, 500 drb vételnél 72 fillér, 1000 drb vételnél 66 fillér. Portóra, egyes példányok megrendelésénél, ha a pénz előre küldetik, 10 f küldendő. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SÁNDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyercsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Árjegyzék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálat!
Jutányos
árak

készletek valódi 13 próbás ezüsből és I. rendű alpacc-ezüsből, jubileuml dísztárgyak részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.